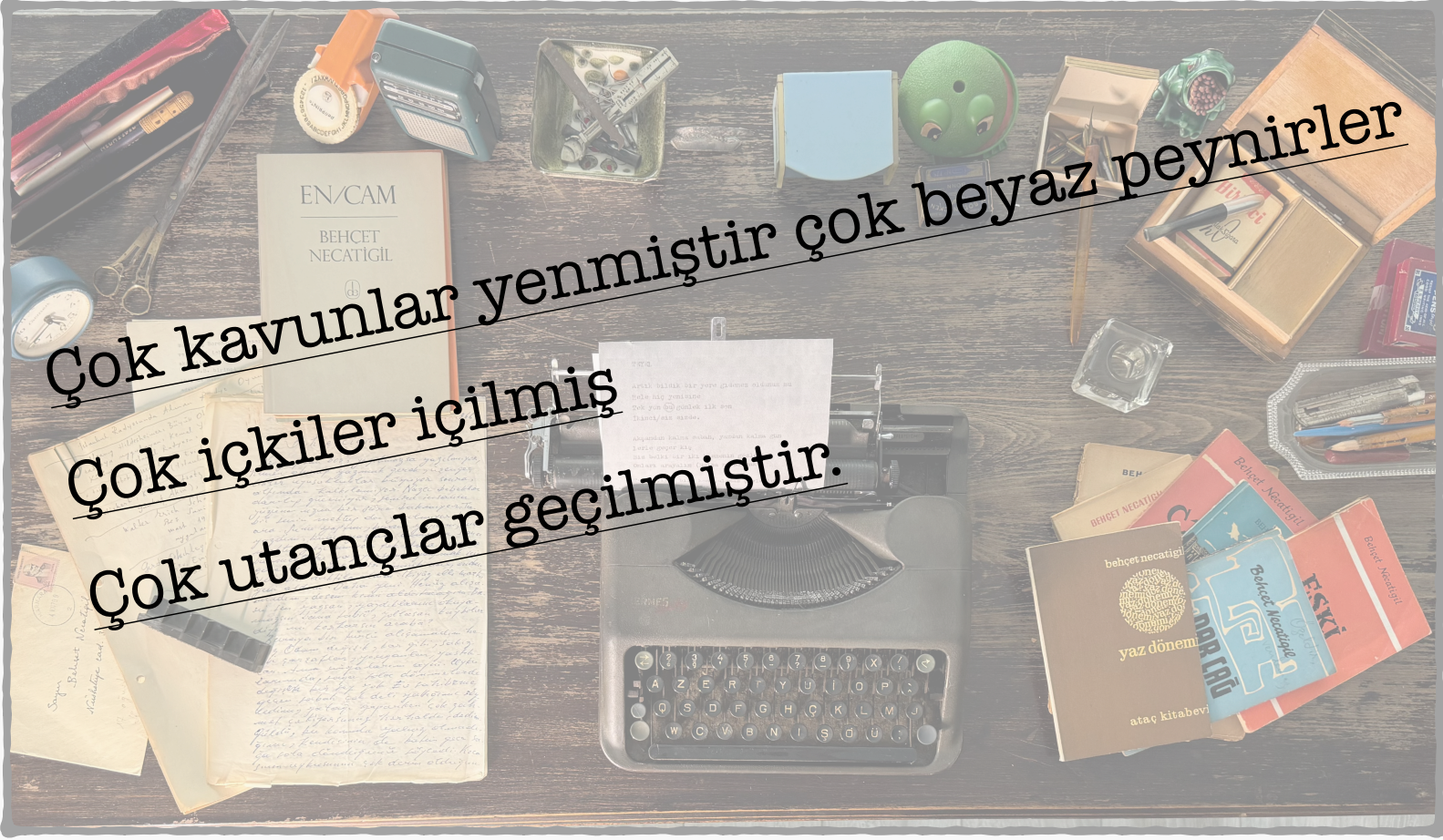

AYLIK BÜLTEN

İÇİNDEKİLER

Haberler

Siteden örnekler

Kronoloji'de bu ay

Mini röportajlar

Eşyalar Mezarlığı

HABERLER...

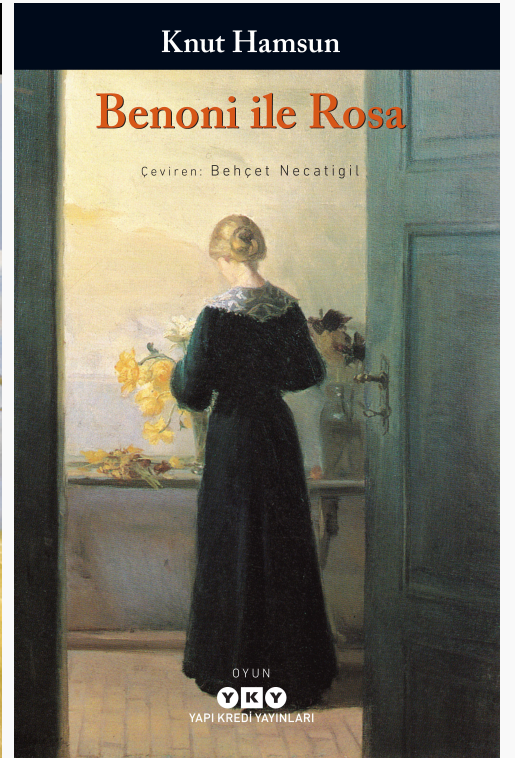
Necatigil'in Radyo Uyarlaması *Benoni ile Rosa* Çıktı

Behçet Necatigil, Knut Hamsun'un *Benoni* romanını 1960'ta, *Rosa*'yı 1968'de çevirmiş, birbirinin devamı olan bu iki romanı "Benoni ile Rosa" adıyla radyoya uyarlamıştı. Arşivinde daktilo edilmiş sayfalar halinde bulunan ve 1979'da İstanbul Radyosu "Arkası Yarın" kuşağında 12 bölüm olarak yayımlanan oyun ilk kez kitaplaştı.

Benoni, Norveç'in küçük kıyı kasabalarından birinde genç bir balıkçıdır, posta sürücülüğü de yapmıştır. Komşu köyün rahibinin kızı Rosa ile evlenmek ister. Uzun süredir nişanlısı bulunan hukuk öğrencisi Nikolay Arentsen'den ümidini kesmiş olduğu için Rosa, *Benoni*'nin teklifini kabul eder görünür, fakat bir süre beklemesini söyler.

Yönetmeni Engin Uludağ, efektörü Erhan Mesutoğlu olan oyunu seslendiren sanatçılar; Muazzez Küçük, Jeyan Mahfi Tözüm, Kâmuran Usluer, Bilge Zobu, Sait Ergenç, Nüvit Özdoğru, Sezai Altekin, Nedret Denizhan, Zihni Göktaş, Mümtaz Ener, Müşfik Kenter ve Kadriye Kenter'di.

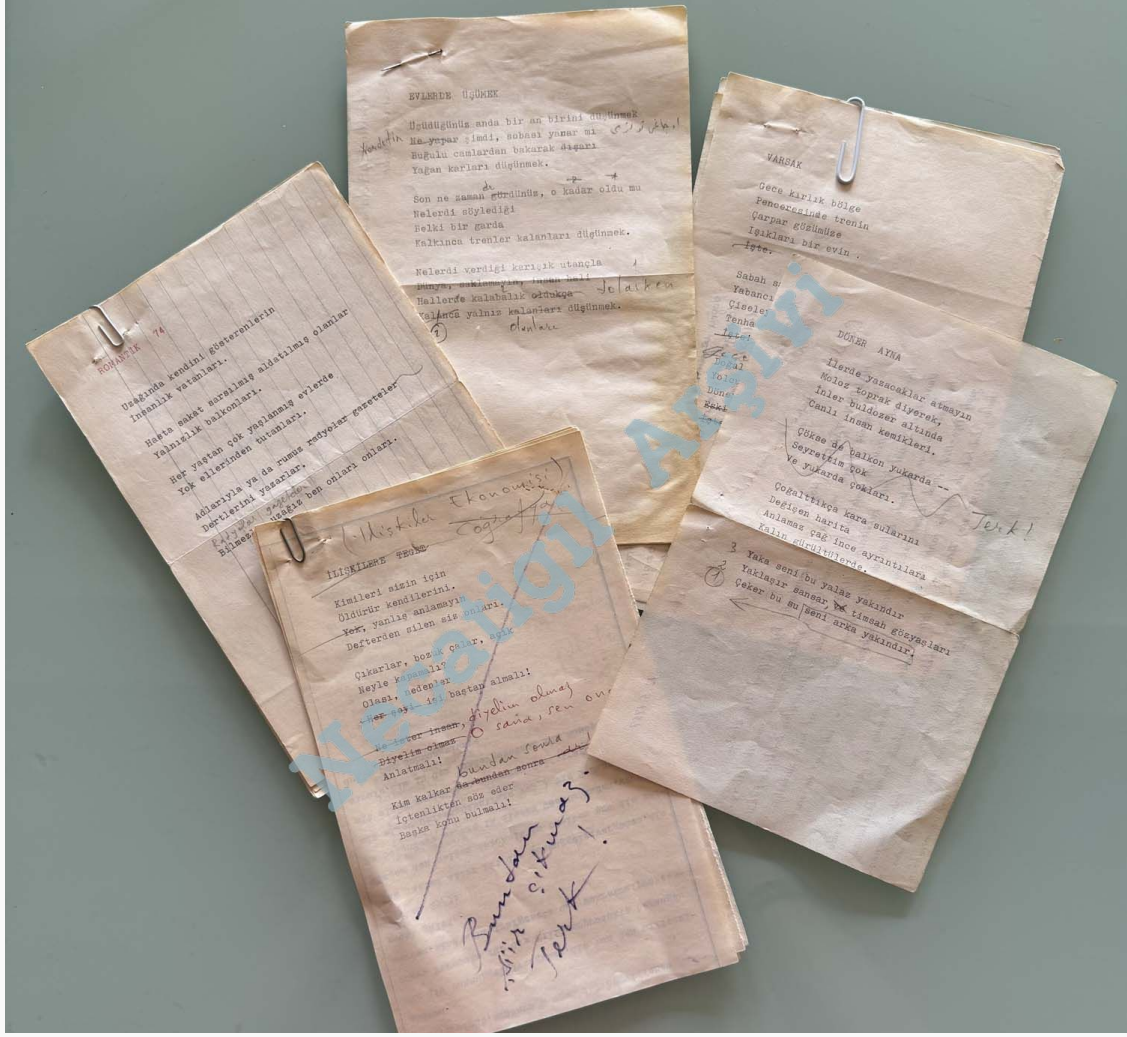
Göçebe radyo uyarlaması 2025'te, *Dünya Nimeti* ve *Benoni ile Rosa* uyarlamaları 2026'da Serenad Demirhan'ın editörlüğünde Yapı Kredi Yayınları'ndan çıktı.

Aile arşivinde bulunan her bir uyarlama dosyasında; oyunu mikrofona koyan rejisörün, oyuncuların isimlerinin notlandığı daktilo kopyaları, radyoyla yazışmalar, telif ödemeleri ve oyunun kaç günde daktilo edildiği bilgisi yer alıyor. Metinler çoğunlukla öğrenci sınav kâğıtlarının arkasına yazılmış, yine bazılarının üzerinde Osmanlıca notlar var.

[illegible]

MÜSVEDDELERİ'NDEN “Terk”ler

Necatigil'in tümüyle ya da kısmen “terk” ettiği şiirlerden örnekler. <https://necatigilinodasi.com/musveddeleri/terkler/>

Künye

Katalog numarası: BN.OTHER.05.04.0004

Tarih: Tarihsiz

Dil: TR

Etiketler: Ali Tanyeri, Behçet Hoca, Coğrafya, Döner Ayna, Everest Yayınları, Evlerde Uşumek, Hilmi Yavuz, İlişkiler Ekonomisi, İlişkilere Teğet, müsvedde, Necatigil, Romantik 74, şiir, terk, Varsak

Katkıda bulunanlar: Behçet Necatigil

Belge türü: Taslak

Baskı türü: Daktilo, El yazısı, Eski yazı

Hak sahibi: Necatigil ailesi

Kataloglayan: Serenad Demirhan

Gözlerini kısıp (ağızındaki cıgaranın dumanındandı bu!) bir elinin parmak uçlarını kemerinin arkasına sokarak pencereden bakma saati geldiğinde, dünyaya bir şiiri okuyormuş gibi bakardı. Sanki, üzerine “terk” yazıp bıraktığı ve yayımlamadığı şiirleri gibi... Daha sonra biz, Ali Tanyeri ile birlikte bulduğumuzda onları, çok şaşıracaktık. Çünkü yazıp yayımlamadıkları, yazdıklarının neredeyse üç katıydı!

Hilmi Yavuz, Behçet Hoca, Everest Yayınları, 2019

NECATİGİL KRONOLOJİ'SİNDE AĞUSTOS...

- **23 Ağustos 1938:** Yakın dostu Tahir Alangu'ya "İstersen yolladığın mektuplarda hiçbir şey yazma. Yeter ki yollayasın! Yalnızca senden olduğunu bilmek bile bana namütenahi teselli veriyor" diye yazar.
- **15 Ağustos 1941:** "Yel Değirmenleri" şiiri Varlık'ın 195. sayısında yayımlanır.
- **18 Ağustos 1946:** Askere alındığı için Pertevniyal Lisesi'ndeki öğretmenliği sona erer.
- **28 Ağustos 1949:** Huriye Korkut'la nişanlanırlar.
- **1 Ağustos 1955:** Abdülhak Şinasi Hisar'ın "Fahim Bey ve Biz" kitabının Almancaya çevrilmesiyle ilgili yazısı Varlık'ın 421. sayısında yayımlanır.
- **4 Ağustos 1955:** İstanbul'dan Çorum adlı gemiyle yola çıkar, 7 Ağustos'ta Samsun'a varır. Bir ay önce Tokat Erbaa'ya gitmiş olan eşi ve kızıyla buluşur. Yine gemiyle İstanbul'a dönerler.
- **Ağustos 1957:** Huriye Necatigil öğretmen olarak çalıştığı okul tarafından dil eğitimi için bir aylığına Almanya'ya gönderilir, altı yaşındaki kızı Selma'ya akşam yemeklerinde, kendi uydurduğu "Sarman Almanya'da" masallarını anlatıp onu oyalamaya çalışır.
- **Ağustos 1958:** "Çocuklar" şiiri Dost'un 11. sayısında yayımlanır.
- **Ağustos 1963:** "Yaz Dönemi" kitabı Ataç Kitabevi'nden çıkar.
- **15/16 Ağustos 1964:** "Üç Turunçlar" oyununu Şişhane kahvesinde yazmaya başlar.
- **26 Ağustos 1965:** "Gece Aşevi" adlı oyunu İstanbul Radyosu'nda seslendirilir.
- **Ağustos 1966:** Alangu'nun röportajı "'Masal-Edebiyat-Yaşam' Bileşkesinde Necatigil Şiiri" Yeni Dergi'nin 23. sayısında yayımlanır.
- **7 Ağustos 1966:** Asaf Çiyiltepe'ye "Beyaz Geceler"i sahne oyunu haline dönüştüremediğini, bu işin onu sarmadığını bildiren bir mektup gönderir.
- **11 Ağustos 1966:** "Uzak Yol Kaptanı" adlı oyunu İstanbul Radyosu'nda seslendirilir.
- **3 Ağustos 1967:** Sennur Sezer ile Adnan Özyalçiner'in nikâh töreninde Sennur Sezer'in nikâh şahidi olur.
- **31 Ağustos 1967:** "Süslü Karakol Durağı" ve "İki Çapraz Çizgi" adlı radyo oyunları İstanbul Radyosu'nda seslendirilir.
- **22 Ağustos 1967:** Bakırköy'de "Yazı" şiirinin 13 müsveddesinden ilkin yazmaya başlar.
- **3 Ağustos 1968:** Yakın dostlarıyla birlikte Tahir Alangu'ların yeni evini kutlama yemeğine giderler.
- **8 Ağustos 1968:** Radyo uyarlaması "Recep Ağa'nın Kızı" İstanbul Radyosu'nda seslendirilir.
- **Ağustos 1970:** "Remil", "Hece Okumak", "Yazmalar", "Hassas Terazî", "Evlilik", "Eşyalar" ve "Çekme" şiirleri Yeni Dergi'nin 71. sayısında yayımlanır.
- **14 ve 16 Ağustos 1970:** Jitka Zamrazilova tarafından Çekçeye çevrilen "Yıldızlara Bakmak" oyunu Prag Radyosu'nda seslendirilir.
- **18 Ağustos 1970:** Rauf Mutluay'ın röportajı "Necatigil Şiiri Yol Ayrımında mı?" Cumhuriyet gazetesinde yayımlanır.
- **9/10 Ağustos 1971:** Levent'te, Oktay Akbal'ın evinin bahçesinde "Ses" şiirini yazmaya başlar.
- **12 Ağustos 1972:** Yüksel Pazarkaya'nın Almancaya çevirdiği şiirlerden oluşan "Gedichte" yayımlanır.
- **21 Ağustos 1972:** Radyo uyarlaması "Zehra" İstanbul Radyosu'nda seslendirilir.
- **Ağustos 1973:** Tahir Alangu'nun ölümünün ardından yazdığı "Alangu'nun Yolu" yazısı Varlık'ın 791. sayısında yayımlanır.
- **1 Ağustos 1973:** Annemarie Schimmel'in kitabı hakkında yazdığı "Almanca Bir Antoloji" yazısı Türk Dili'nin 263. sayısında yayımlanır.
- **6 Ağustos 1973:** Alman Türkolog H.W. Brands ve eşi Hella Brands Kumburgaz'daki yazlığa gelirler.
- **21 Ağustos 1974:** Yugoslavya/Struga Şiir Festivali ve Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali için yola çıkar.
- **26 Ağustos 1975:** Attila İlhan'a "Kareler Aklar" kitabının manüskrisini gönderir ve şiirlerinin nasıl basılacağına dair hassasiyetlerini yazar.
- **Ağustos 1976:** Gençlik arkadaşı Lütfi Özkök'le yıllar sonra tekrar buluşur.
- **Ağustos 1976:** "Dar Gelir", "Aile Durumu", "Erte", "Kuytu", "İkinci Ev" ve "Sanı" şiirleri Varlık'ın 827. sayısında yayımlanır.

MİNİ RÖPORTAJLAR

Bu bölümde, Necatigil'in eserlerinin farklı kuşak ve alanlardaki kişilerde bugün nasıl karşılık bulduğunu, kesişme noktalarını, bıraktığı izleri, var olan ancak kayda geçmemiş kimi bilgileri kayıt altına almayı amaçlıyoruz.

Bu ayki röportaj konuğumuz, Ağustos 1972'de yayımlanan *Gedichte* kitabı vesilesiyle Yüksel Pazarkaya.

Necatigil 1972 yılında DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) davetiyle 3 aylığına Almanya'ya gitmiş, burada Yüksel Pazarkaya çevirisiyle Türkçe-Almanca olarak *Gedichte* adlı bir kitap yayımlamışlardı (Ağustos 1972). Birlikte seçtikleri 66 şiiirden oluşan kitap kısa sürede tükenmişti.

Pazarkaya'nın, Necatigil hakkındaki çeşitli yazılarının yanı sıra, *Eine verwelkte Rose beim Rühren* (*Solgun Bir Gül Dokununca*) (1988); *Unutulmak İsteyen Şair Behçet Necatigil* (2016) ve her yıl şairin ölüm yıldönümünde yazdığı şiirlerden oluşan *Necatigil Dolayları* (2016) kitapları da var.

Necatigil'le önceden de yazışmalarınız olmuştu ancak yüz yüze karşılaşmanız Almanya'ya geldiği, sonrasında hep özlemle hatırladığı 1972 yazında. Bir mektubunda, "İyidir, size öncesini sonrasında düşünmeden, işte neysem öyle, yazmak iyidir," diyor. "Çünkü burada bir Şipal, orada sizler, bu iki Garp Cephesi, çekti benim nazımı. Sırtınızda yük gibiydim âdeta." Siz ise kendinizi "O'nun hem çırağı hem oğlu" olarak niteliyorsunuz. Aranızdaki bu derin dostluk nasıl kuruldu, nasıl gelişti?

Doğallıkla önce şiiriyle tanıştım. Şiiri kişiliğiydi. Şiiirden başka bir benlik derdi ve takıntısı olmadığı, şiire, edebiyata katkı olabilecek her yayına, her

Yüksel Pazarkaya'yla balkonlarında kahvaltısı, Stuttgart, 5 Temmuz 1972

çabaya gönül ve hizmet kapısını açık tutması, her türlü çabayı övmesi, özendirmesi yüce gönlünü açıkça gösteriyordu. Yakından izlediği Almanca şiiri ve edebiyatı tanıtım yazılarıyla çeviri çalışmaları da hizmet anlayışının somut göstergesiydi. Bunu ben de yaşayıp gördüm. 1966 yılında Frankfurt Suhrkamp Yayınevinin Poesie adlı dizisinde çıkan Helmut Mader ile birlikte Almancaya çevirdiğim Orhan Veli kitabım üzerine *Türk Dili* dergisinde geniş bir tanıtım yazdı. Övgü dolu geniş bir tanıtım yazısını da 1971 yılında Tübingen'de Erdmann yayınevinde çıkardığım çağdaş Türk şiiri antolojisi *Moderne türkische Lyrik* üzerine *Varlık* dergisinde yayınladı. Yazışmamız ve ilişkimiz böyle başladı.

Sevgili Yüksel, her zaman, hele uykuların eşiğinde gözümün önündesiniz. Artık, Feuerbach çevresi sokaklarını binaları bir bir tekrarlamayı aşırı, hastalıklı bir romantizm saymaya başladığım için, sırf bu yüzden, 1972'nin o güzel yaz aylarına kalem değdirmek istemiyorum. "Anlatınca bazı şeyler ölüyor." - Hepsi, dipteki odada hapis.

Behçet Necatigil

Stuttgart'ta yaklaşık dört ay birlikte olduğumuz o 1972 yazı, gittikçe bir özlemi büyütüyordu, sanki sancılı bir doğuma doğru yürüyordu. Eşini, kızlarını, o akşamüstlerinin hüznünü birlikte karşılayıp yaşadığı birkaç sevgili arkadaşını, dostunu, kısaca İstanbul'u özliyordu. Eylül sonrası kıştı, yaşama dönmek için sanki kışı özliyordu.

"Döner yaşama kışına"

Yüksel Pazarkaya

1966-1976 arasında on yıl Türkiye'ye gelememiştim.

Onun Almanya'ya gelmesini istiyordum. Çoktan hak ettiği DAAD çağrısını alınca, onu bir tedirginlik bastı. Bilinen çekingenliği geçip alışınca kadar ilk günler bizimle olmak istediğini yazdı.

Ne büyük bir sevinçti bizim için. Goethe Üniversitesinde Türkoloji profesörü olan ortak dostumuz H. Wilfried Brands onu Frankfurt havaalanında karşıladı. Ben de aynı gün arabayla Stuttgart'tan Frankfurt'a gittim. Brands'ın üniversitedeki odasında ilk kez yüz yüze görüştük. Bir süre sohbetten sonra Necatigil ile Stuttgart'a geldik. Israrı üzerine ilk gün bir pansiyon odasında kaldı. Sabah temizlik için gelen görevli kadından müthiş tedirgin oldu. Bizim müstakil, başka

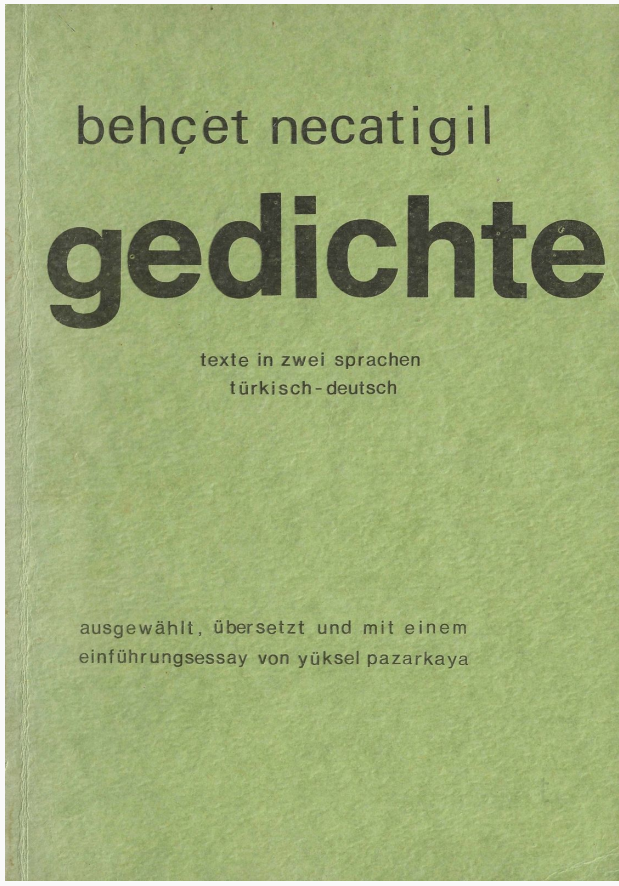
kimsenin olmadığı çatı dairesinde kalmayı kabul etti. İnci, madem bizde kalmayı istemiyorsun, o zaman her gün kapıyı çalıp, hayatta olduğuna dair tekmil vereceksin, deyince, arada kar buz kalmadı. Her gün birbirimizi daha yakından tanıdığımız, sevip saydığımız unutulmaz bir yaz yaşadık. Ondan sonra da iki kez daha geldi Almanya'ya. Bizim de her yaz sınırı geçer geçmez ilk soluklandığımız, özlem giderdiğimiz yer sevgili Necatigil'lerin Silivri Parkköy'deki sevgi dolu, güzel yazlık evleri oldu. Oscar Wilde'ın *Dorian Gray'in Portresi* romanından bir tümceyle bu sorunun yanıtı tamamlanmış olsun: "İnsanın kan bağından ataları olduğu gibi edebiyat dünyasından da ataları vardı ve bunlar insana tarz ve mizaç olarak ilkinden daha yakın olabiliyor, üzerinde çok daha bariz bir etki bırakabiliyordu."

Sevgili
Pazarkaya'lara
Benim yerime
3 Nisan 1975
10.12.1975

Kareler Aklar kitabına yazdığı ithaf

yüksel pazarkaya
AYDINLIK KANAYAN ÇİÇEK

Necatigil döner mi:
bağışlasun
esliğine yüz sürmemi
Yüksel Pazarkaya
Stuttgart, ocak 1975

“500 adet basılan kitap kısa sürede tükendi. Kitap *bibliyofil* bir nitelik kazandı. Arka kapak şairin kimliği olarak Almanya’ya seyahat ettiği pasaportun kimlik sayfalarının kopyasıydı. Hamilinin imza yeri boştu. Her zaman özenle kullandığı dolma kalemıyla 1’den 500’e kadar tek tek numaralayıp imzaladı.”

Necatigil’in Stuttgart’taki evinizin çatı katında kaldığı 1972 yazının verimi Gedichte kitabının oluşum sürecini anlatır mısınız?

“Çeviren, kendini geri çekerek, kendi yerine çevirdiği ötekini koyarak, onu ben kılarak bu ötekilikten sıyrılır ve öteki ile kendi arasındaki sınırı ortadan kaldırır,” diyorsunuz. Bu yaklaşımı, Necatigil şiirlerinin çevirisi bağlamında nasıl değerlendirirsiniz?

Almanya günlerinde karşılaşacağı, tanışacağı kişilere şiirlerinden bir seçkiyi kimlik kartı gibi sunmasını çok arzu ediyordum. Almanya’daki üç ayı geçmeden bu tasarının ivedi gerçekleşmesi gerekiyordu. Bazı şiirlerini zaten daha önce çevirmiş, bir dergide ve Çağdaş Türk Şiiri antolojisinde yayımlamıştım. Kitap kapsamı için gereken şiirlerin seçimini birlikte yaptık. Çevirileri de okudu, onayladı. Redaksiyon okumasını da Stuttgart Üniversitesinde Germanistik

profesörü olan arkadaşım Ulrich Müller yaptı. Böylece Türkçe-Almanca *Gedichte* kitabı ortaya çıktı, Almanya’da kaldığı süreye yetiştii. Eyaletin en büyük gazetesinin (*Stuttgarter Zeitung*) sanat sayfasında “Ölü Utanıyor” şiirinin Almancası yayımlanarak kitabın duyurusu yapıldı. Dört beş şiiri de Almancasıyla Stuttgart Radyosunda seslendirildi. Ayrıca Köln Radyosunda ve *Milliyet* gazetesinin Almanya baskısında duyuruldu. 500 adet basılan kitap kısa sürede tükendi.

Kitap *bibliyofil* bir nitelik kazandı. Arka kapak şairin kimliği olarak Almanya’ya seyahat ettiği pasaportun kimlik sayfalarının kopyasıydı. Hamilinin imza yeri boştu. Her zaman özenle kullandığı dolma kalemıyla 1’den 500’e kadar tek tek numaralayıp imzaladı.

Çeviride kendimi şairin yerine koyarak asıllarına yaklaştırmaya çalıştım. Daha mükemmel çeviriler yapılabilir. Necatigil’in şiiri buna her zaman değer.

Salâh Birsell'e yazdığı bir mektupta şöyle diyor
Necatigil: "Ben artık yaşlandıkça sirkte bir zebra
gibi hayretle seyredilir bir uzak dünya yarattığı
oldum, gençlerin kaba, küçümser bakışları
karşısında. İstenmeyen kişi. Görünmek istemiyorum
kimselelere."

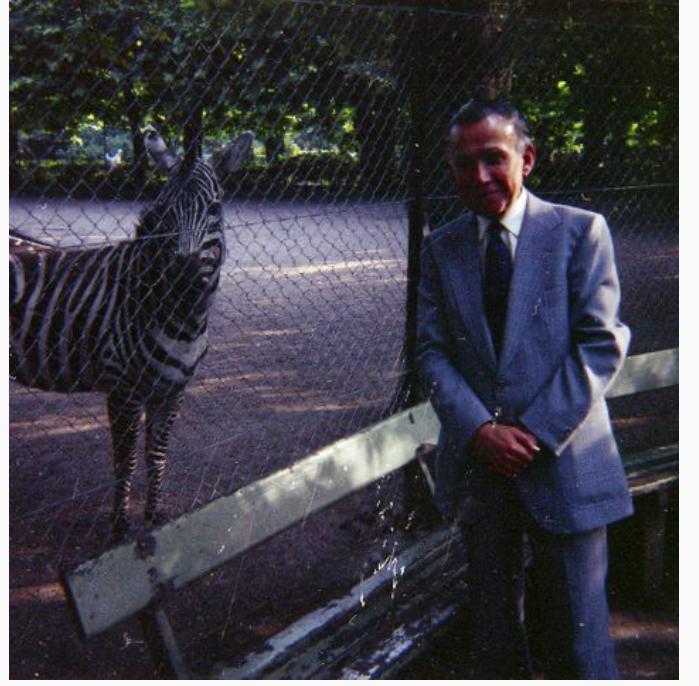
Zebra sizin de önemseydiğiniz, üzerinde çalıştığınız
bir kitap. Zebra imgesine ya da sanatçının zebra
olma haline, bugün baktığınızda neler söylersiniz?

"Zebra" Behçet Necatigil'in kült şiirlerinden biridir.

Tıpkı Rainer Maria Rilke'nin "Panter" şiiri gibi.

"Panter", Rilke için neyse, "Zebra" da Necatigil
için şair kişiliğiyle özdeş bir şiir. Paris Botanik
Bahçesi'nde demir kafes ardında tutsak, seyirlik
olmuş Panter, demir çubukların ardında tam bir
yaşam yorgunu. Ona önünde bin çubuk varmış gibi
geliyor "ve bin çubuğun ardında dünya yok oluyor."

Behçet Necatigil'in Zebra'sı da doğal yaşam
ortamından tutsak edilmiş, sirkte seyirlik. Onun da
dünyası yok. Önemli bir fark var Panter ile Zebra
arasında: Panter yırtıcı bir vahşi hayvan, Zebra ise
munis, alçakgönüllü. Şairlerin bu seçimleri rastlantı
olmasa gerek.

Stuttgart, Wilhelma Hayvanat Bahçesinde, 1972

*Zebra, insanın toplumsallığından ve
bireyselliğinden – çünkü, insan ikisidir de: hem
bireysel, hem toplumsal us ile, hayvandan çok tek
başına olabilen ve hayvandan çok – sürü değil –
toplum olabilen – türeyen, çelişkin iç akımların
imi. Zebra, bizim imimiz. Desenli doğa giysisi bir
yana, çıplak, doğa ile sirk çadırı arasında
sallanan. Sarkaç. Bir uçtan bir uca.*

"Zebra - Necatigil Şiirinin Doruğu", 2015

Yüksel Pazarkaya ile Almanya'da, bir dostlarının evinde, 1972

İnci Pazarkaya ile Almanya'da, 1972

MASASI'NDAN “Radyo”

Telefunken marka radyosu

Yüklenen sessizlikte radyo / Şen şarkılar hepsi de
üzüntülü / Duyduğunuz derinlerde bir ses /
Gidenlerin götürdüğü. (“Eşyalar, Sessizlik”
şiirinden)

<https://necatigilinodasi.com/masasi/radyo/>

Künye

Katalog numarası: BN.BIO.11.04.0006

Tarih: 1950, 1960 ve 1970'li yıllar

Dil: TR

Etiketler: Arada, masa, Necatigil, Ses, şiir, Şiirler, Varlık
Yayınları, YKY

Katkıda bulunanlar: Behçet Necatigil

Belge türü: Fotoğraf

Baskı türü: Renkli

Hak sahibi: Necatigil ailesi

Kataloglayan: Serenad Demirhan